

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Тони Драганов Трайков – ГГФ на СУ”Св. Климент Охридски”

(член на Научното жури)

Научна област – 4. Природни науки, математика и информатика

Професионално направление – 4.4. Науки за Земята

Научна специалност – География на населението и селищата

Научно звено – Катедра “Регионално развитие” при ГГФ на СУ

Тема: „Миграционната политика на България и Малта

във фокуса на съвременните предизвикателства”

Докторант: **Клавдия Димитрова Маркова**

1. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА

Докторантката на самостоятелна подготовка Клавдия Димитрова Маркова е родена на 9.05.1979г. в гр. Монтана. През 2005г. завършва висше образование – Магистър по право във Варненския свободен университет. През 2005г. получава диплома по бизнес английски – ниво 7 по ЕКР от Кеймбриджски международен колеж в Малта. Има отлични познания по английски език и добри познания по немски, руски и малтийски език. Притежава много добри компютърни и организационни умения.

2. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА

На 10.05.2015г. Клавдия Димитрова Маркова е зачислена за докторант на свободна подготовка към Катедра Регионално развитие при ГГФ на СУ „Св. Кл. Охридски”. На разширено заседание на 30.05.2016г. Катедрения съвет обсъди и насочи към защита дисертационния труд. Решението бе потвърдено и от ФС на ГГФ при СУ.

3. ДАННИ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА И АВТОРЕФЕРАТА

Дисертационният труд на тема „Миграционната политика на България и Малта във фокуса на съвременните предизвикателства” има 203 стр. основен текст и 9 стр. с използвани източници на информация. Списъкът с посочените източници е богат и разнообразен. Той включва 48 заглавия на литературни източници, голям брой международни, европейски и национални правни актове и 57 интернет адреса. Включени са и 3 приложения като допълнителен източник на информация. Във връзка с темата на дисертационния труд интерес представлява подбора на избраните в приложение №2 страни, даващи бежанци към Европа, една част от които преминават през България и Малта. Към основния текст са включени много на брой таблици и фигури, които илюстрират съдържанието на отделните глави. Надписите на някои от тях (например фиг.№ 1.7 на стр.52) не са достатъчно четливи.

Структурата на дисертационния труд включва уводна част, три глави и заключение. Съотношението между обема на отделните глави отговаря на цела и задачите на научното изследване.

В увода на дисертационния труд е обоснована актуалността и значимостта на разглежданата проблематика на фона на огромния брой бежанци, идващи в Европа от конфликтните зони на Азия и Африка. Нарастващият миграционен натиск е различно изразен за отделните страни от ЕС, в т.ч. България и Малта. Двете страни представяват част от неговата външна граница и имат сходни проблеми, независимо от различията в обхвата на територията, броя на населението и географското си положение.

За правилната ориентация на научното изследване по посочената проблематика допринасят точните формулировки на неговия обект, предмет и основна цел. Във връзка с основната цел са поставени седем изследователски задачи, тясно свързани с обекта и предмета на изследване. Приложените методи на изследване допринасят за научното изясняване на противоречията и проблемите, водещи до допускане на незаконни мигранти и терористични групи, както и към набелязване на ефективни механизми за тяхното ограничаване и възпиране. Основният подход в тази насока, според авторското виждане, е прилагането на съвременни инструменти за противодействие на незаконната миграция, включително и приемане на промени в съществуващата международна и национална нормативна база.

Съдържанието на I глава представя ролята на миграционните движения в световното историческо и демографско развитие, мотивацията за миграция, както и съществуващите понастоящем регулаторни органи за въздействие на миграцията. Особено място е отделено на бежанския проблем и причините за неговото изостряне на съвременния етап. В тази насока са направените анализи на нормативната уредба и политиката за бежанците, действащи на територията на България и Малта. Във връзка със съдържанието на тази глава докторантката правилно акцентира на различията в тълкуването на понятията нелегален мигрант, бежанец и икономически мигрант. Теоретичното разглеждане на миграционните движения може да се допълни и с дефиниране на различните видове миграционни движения и тяхното представяне в конкретното изследване.

Важно значение за изясняването на възможностите за по-ефективна миграционна политика има подробният анализ на дейността на международните органи за предоставяне на убежище на бежанците. Най-голямо внимание е отделено на водещите международни институции – Върховният комисариат за бежанците на ООН, Европейската служба за подкрепа в областта на убежището (EASO) и Агенцията за управление на оперативното сътрудничество по външните граници на страните-членки на ЕС (Фронтекс). Анализът, направен от докторантката, показва ниска практическа реализация и ефективност на европейската политика на доброволно завръщане на нелегалните емигранти в страните, от които те идват. Ценни за оптимизирането на провежданата от ЕС миграционна политика са направените изводи за нуждата от единна позиция на всички държави-членки и съпричастност към проблемите на най-силно засегнатите от миграционния натиск страни. Това е особено актуално и във връзка с очакваното преориентиране на бежанския поток от Гърция и Западните Балкани към други части на Южна Европа.

Глава II озаглавена „Предизвикателства пред възможностите и миграционните политики на ЕС, България и Малта“. Оценявайки безспорната роля на ЕС в световната икономика и политика докторантката разглежда проблемите, застрашаващи неговото единство и просперитет. Като първостепенна заплаха се очертават определените от докторантката първичен и вторичен миграционен натиск и опасността от терористични действия, организирани от проникващите в Европа членове и съмишленици на крайни фундаменталистки организации. Случаите на терористични актове през изследвания

период (2011-2015г.) и особено през настоящата 2016г. дават основание докторантката да обобщи, че понастоящем Европа е изправена не само пред огромен миграционен натиск, но и пред най-голямата терористична заплаха за последните десет години. В подкрепа на този извод са и атентатите, организирани през последните месеци. Анализирайки причините за „успеха“ на терористичните актове авторката разглежда обществените нагласи в страните-членки на ЕС, както и липсата на съгласуваност в техните действия. С примери от последните години тя доказва необходимостта от общеевропейска солидарност и провеждането на единна интеграционна политика в страните от ЕС. Всичко това налага да се изрази още по-ясно становище по така наречената адекватна толерантност към идващите в Европа мигранти, която да не нарушава съществуващия цивилизационен модел, идентичност и ценностна ориентация. Основание за подобна позиция дават криминалните действия на някои групи имигранти в Германия в края на 2015г.

От гледна точка на разглежданата проблематика като най-голям принос в тази глава може да се определи сравнителният анализ на правните норми в България и Малта, уреждащи статута на бежанците. В тази насока са и направените сравнения и анализи на техните политики по предоставяне на убежище и закрила на бежанците, както и направените препоръки за усъвършенстване. Като конструктивен подход може да се определи приложената в изследването диференциация на страните от ЕС на транзитни и такива, които са крайна цел на мигрантите. В тази насока правилно са определени и водещите приоритети в тяхната миграционна политика. Фактът, че България и Малта се очертават като транзитни държави за мигрантите, определя водещата роля на граничния контрол и недопускането на тяхното навлизане извън установените за тази цел места. Като допълнение на направените анализи в тази част на дисертационния труд могат да се включат и причините, които определят „заобикалянето“ на България от голяма част от мигрантите и тяхното ориентиране към така наречения Западнобалкански маршрут.

За завършения характер на дисертационния труд допринася съдържанието на III глава, която е озаглавена „Резултати от анализа на миграционните проблеми с непридружените малолетни и непълнолетни лица“ В нея вниманието е насочено към най-уязвимата част от мигрантите, а именно децата без придружители. Те са най-силно застрашени от всякакъв вид посегателства като насилие, трудова експлоатация, трафик

на хора, психологически тормоз и др. действия, застрашаващи техния живот, физическо и психическо здраве. Отчитайки реалните опасности пред тази специфична част от мигрантите, докторантката е анализирала законодателните действия и мерки за закрила на непридружените деца в България и Малта. Съществен принос за оценяването на състоянието и нагласите на децата без придружители е разработената в тази част на дисертационния труд авторска методология за изследване на тяхната удовлетвореност от пребиваването в България и Малта. Във връзка с проведеното анкетно проучване възниква въпросът до каква степен то е приложимо и за останалите страни-членки на ЕС и изисква ли по-широкото му прилагане промени в броя и спецификата на задаваните въпроси.

Ценни за практиката са направените в заключението предложения за промени в начина на организиране на граничния контрол, визовата и миграционната политика на ЕС и в частност на България и Малта. В тази насока много актуална е препоръката за единна европейска политика, свързана с промени в законодателството и изграждането на нови институционални органи за противодействие на незаконната миграция и охрана на външните граници на Евросъюза.

Авторефератът в обем от 50 стр. отговаря на съдържанието на дисертационния труд. Той е изготвен в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Р. България.

4. НАУЧНИ ПРИНОСИ

Приемам 4 от изведените 5 научни приноса. Смятам, че приносите 1 и 2 са много близки по съдържание и могат да бъдат обединени. Така приносите придобиват следния вид:

- Извършен е задълбочен анализ на международните, европейските и националните законодателства във фокуса на съвременните предизвикателства. Направени са 5 предложения за промени и допълнения към сега действащите нормативни актове.
- Анализирано е бежанското право на България и Малта и техните политики. Изяснени са основните фактори, които затрудняват процедурите по предоставяне на убежище и международна закрила. Направени са

съответните изводи за възможностите на бежанското право да въздейства върху миграционните проблеми и са направени препоръки за усъвършенстване на мерките, предвидени в него.

- Разработена е и е приложена методика, индикаторна рамка и правила, които могат да се използват при провеждане на политиката за интервюиране на мигранти, в това число и на непридружени малолетни и непълнолетни лица с цел повишаване на нейната ефективност.
- Проведено е изследване за нивото на удовлетвореност на непридружените непълнолетни лица в България и Малта.

5. ПУБЛИКАЦИИ И УЧАСТИЯ В НАУЧНИ ФОРУМИ

Във връзка с дисертационния труд са представени 3 публикации. Те са публикувани в специализирани научни издания на НБУ и УНСС. Публикациите са свързани с темата на дисертационния труд и отразяват съществени моменти от неговото съдържание. Докторантката е участвала в една международна конференция, посветена на рисковете пред страните от ЕС.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение мога да кажа, че съдържанието на работата демонстрира добрите познания и умения на автора да анализира сложни по своята същност и проявление проблеми и да предлага оригинални подходи за тяхното решение. Отчитайки завършения характер и посочените научни приноси и положителни качества на дисертационния труд предлагам на Уважаемите членове на Научното жури да присъдят на докторантката на свободна подготовка Клавдия Димитрова Маркова научно-образователната степен „доктор”.

.....

доц. д-р Тони Др.Трайков

24.07.2016г.